

EUROPSKA SOCIJALNA POVELJJA

Centar za razvoj neprofitnih organizacija

Zagreb 1996.

Potkraj 1996. godine iz tiska je izašao hrvatski prijevod Europske socijalne povelje, jedan od najvažnijih dokumenata Vijeća Europe kojim se jamči niz socijalnih i ekonomskih prava.

Kao najstarija europska institucija koja ponajviše brine o ostvarenju demokracije i ljudskih prava, Vijeće Europe svojom zaokupljenošću razvojem i provođenjem prava zajamčenih Socijalnom poveljom najbolje pokazuje uzajamnu povezanost demokracije i razine ostvarenja osnovnih socijalnih prava. Naime, Socijalna je povelja Vijeća Europe nastala upravo kao ekvivalent Europske konvencije o ljudskim pravima u području ekonomskih i socijalnih prava.

U svom izvornom tekstu napisana i otvorena za potpisivanje državama članicama u Torinu 18. listopada 1961. godine, Socijalna je povelja stupila na snagu 26. veljače 1965. godine, nakon što ju je ratificiralo pet država. Prava obuhvaćena Poveljom mogu se podijeliti u tri grupe:

- prava zaposlenih (pravo na rad, profesionalno usmjeravanje i izobrazbu, pravo na primjerene uvjete rada i zaštitu u radnoj sredini, pravo na organiziranje i kolektivno pregovaranje, zaštita posebnih grupa u radnoj sredini...),

- prava cjelokupne populacije na socijalnu zaštitu (pravo na zdravstvenu zaštitu, socijalnu sigurnost, socijalnu skrb...),

- prava posebnih grupa stanovnika, a posebice djece, majki, obitelji, radnika migranata i starijih.

Pokazujući da je riječ o kontinuiranom, sadržajnom i promišljenom procesu Vijeće Europe je nakon 1961. godine prihvatilo još nekoliko aneksa i dodataka Povelji kojima se bolje pojašnjavaju pojedine odredbe, dodaju neka nova prava, a posebna je pažnja poklonjena razvoju sustava nadzora i provođenja. Protokolom o izmjenama Europske socijalne povelje (Torino 1991.) te Dodatnim protokolom Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja sustav kolektivnih žalbi (Strasbourg 1995.)

uspostavljen je i razrađen sustav međunarodne kontrole. Ovim su dokumentima članice Vijeća Europe izrazile svoju suglasnost da će ne samo poštovati i primjenjivati Povelju, već da će i o tome slati redovita nacionalna izvješća, primati preporuke i savjete te korigirati svoju praksu sukladno odlukama Parlamentarne skupštine i Odbora ministara. U ovako razrađenom sustavu svoje važno mjesto, uz službena tijela Vijeća Europe, imaju i izabrani Odbor neovisnih stručnjaka koji razmatra nacionalna izvješća te nacionalne i međunarodne organizacije poslodavaca i sindikata, kao i međunarodne nevladine organizacije, sa savjetodavnim statusom pri Vijeću Europe.

Države članice nisu obvezne prihvatiti cjelokupan tekst Povelje (sa svim dodatnim Protokolima), već postoji mogućnost izbora. Ipak, postoji sedam osnovnih prava (prava na rad, organiziranje, kolektivno pregovaranje, socijalnu sigurnost, socijalnu i medicinsku pomoć, pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu, pravo radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć) od kojih se moraju izabrati najmanje pet, a slično je propisan i postupak vezivanja ostalim prava pa je, čak, precizno definirana i mogućnost otkaza pojedinih prava u točno definiranim slučajevima rata i javne opasnosti. Prema dostupnim podacima Vijeća Europe (ožujak 1996.) Socijalna se povelja primjenjuje u 20 europskih zemalja, dok je u većini novih članica u tijeku postupak potpisivanja i ratifikacije u nacionalnim parlamentima.

Isti postupak prihvaćanja i primjene Europske socijalne povelje očekujemo i u Hrvatskoj, kao četrdesetoj članici Vijeća Europe. Hrvatska se činom pristupanja obvezala pružiti te u roku tri godine potpisati Socijalnu povelju. Mnoga prava zajamčena Poveljom već su odavno sastavni dio hrvatskoga socijalnoga zakonodavstva te time, pretpostavljamo, proces implemetacije ne bi trebao biti odviše težak. Socijalna je povelja, ipak, dokument od neprocjenjivog značenja za Hrvatsku, kao i za sve druge postkomunističke zemlje, jer jasno pokazuje dostignute europske standarde koji

novim društvenim razvojem ne bi smjeli biti ugroženi. Ona je i jedan od načina približavanja europskim integracijama jer je, između ostalog, upravo na osnovi ove Povelje Europska Unija 1989. godine prihvatila Povelju EU o osnovnim socijalnim pravima zaposlenika koja za članice EU ima obvezujući karakter.

Objavljivanje Socijalne povelje Vijeća Europe (u prijevodu Vlade Puljiza, Siniše Zrinščaka i Siniše Rodina) predstavlja, stoga, još jedan dragocjen poticaj tako potrebnoj javnoj i stručnoj raspravi o socijalnoj budućnosti

Hrvatske. Da je tome tako, da je socijalni dijalog nužan i hitan i da ga ponajviše, uz državu, trebaju upravo sindikati i poslodavci, pokazala je i promocija ovoga hrvatskog prijevoda, održana 26. veljače 1997. godine u organizaciji Centra za razvoj neprofitnih organizacija (kao izdavača) i Europskog doma u Zagrebu. Interes iskazan na toj promociji i interes medija u prikazivanju toga događaja, svjedoče o pažnji koja će ubuduće u Hrvatskoj biti poklonjena upravo ovim pitanjima.

Siniša Zrinščak